

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

CZWARTA SEKCJA

SPRAWA SERGHIDES p. POLSCE

(Skarga nr 31515/04)

WYROK

STRASBURG

dn. 2 listopada 2010 r.

Wyrok stanie się prawomocny zgodnie z warunkami określonymi w artykule 44 § 2 Konwencji. Wyrok ten podlega korekcie wydawniczej przed opublikowaniem go w ostatecznej wersji.

W sprawie Serghides przeciwko Polsce,

Europejski Trybunał Praw Człowieka (czwarta sekcja), jako Izba składająca się z następujących sędziów :

Nicolas Bratza, *przewodniczący*,

Lech Garlicki,

Ljiljana Mijović,

David Thór Björgvinsson,

Ledi Bianku,

Mihai Poalelungi,

Vincent Anthony de Gaetano,

oraz Lawrence Early, *kanclerz sekcji*,

Obradując na posiedzeniu niejawnym w dniu 12 października 2010 r.,

Wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu :

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 31515/04) wniesionej w dniu 19 sierpnia 2004 r. przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka na podstawie artykułu 34 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności („Konwencja”) przez Pana Andreas’a Serghides („skarżący”). -/-

2. Skarżący był reprezentowany przez Pana Piotra Sendeckiego, adwokata praktykującego w Lublinie. Rząd polski był reprezentowany przez jego pełnomocnika Pana Jakuba Wołosiewicza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych . -/-

3. Skarżący zarzucił w szczególności naruszenie jego prawa do poszanowania życia rodzinnego z powodu przewlekłości postępowań prowadzonych w związku ze złożonym przez niego w trybie Konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę sporządzonej w dniu 25 października 1980 r. (zwaną dalej „Konwencją haską”) wnioskiem o powrót jego córki do Wielkiej Brytanii. -/-

4. W dniu 5 lipca 2007 r. Przewodniczący czwartej sekcji podjął decyzję o powiadomieniu Rządu o wpłynięciu skargi na podstawie artykułu 8 Konwencji. Na mocy artykułu 29 § 3 Konwencji, przyjęto, że skarga zostanie rozpatrzona w tym samym czasie zarówno, co do dopuszczalności jak i co do meritum. Rząd Wielkiej Brytanii nie wyraził woli udziału w postępowaniu (artykuł 36 § 1 Konwencji i artykuł 44 § 1 (b) Regulaminu).

STAN FAKTYCZNY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

5. Skarżący urodził się w 1971 roku i jest obywatelem brytyjskim. Mieszka w Londynie. -/-

6. W dniu 30 grudnia 1997 r. skarżący zawarł związek małżeński z J.L., obywatelką polską. Podjęli decyzję o zamieszkaniu w Londynie. W dniu 19 września 1998 r. urodziła się ich córka, Laoura. -/-

7. W dniu 30 października 2001 r. Sąd Rejonowy w Londynie orzekł rozwód między skarżącym a J.L. -/-

8. W okresie od sierpnia 2001 r. do 8 stycznia 2002 r., córka skarżącego przebywała w Polsce, u babci ze strony matki. Po powrocie do Wielkiej Brytanii dziewczynka zamieszkała z matką. -/-

9. W dniu 21 stycznia 2002 r. właściwy sąd w Londynie określił warunki wykonywania prawa do kontaktów skarżącego z córką. Jednocześnie J.L. zobowiązała się, że opuści wraz z córką terytorium Wielkiej Brytanii bez zgody skarżącego lub sądu. -/-

10. W dniu 26 marca 2002 r. skarżący wszczął postępowanie sądowe w sprawie prawa do opieki na dzieckiem z tej przyczyny, że matka utrudniała mu kontakty z córką. W trakcie tego postępowania, J.L. ujawniła przed sądem fakt, że zawarła związek małżeński ze skarżącym, pozostając już w związku małżeńskim z obywatelem włoskim. -/-

11. Tymczasowym postanowieniem z dnia 15 maja 2002 r. sąd brytyjski nakazał J.L. umożliwienie skarżącemu kontaktów z córką. -/-

12. W dniu 4 czerwca 2002 r. matka wyjechała wraz z dzieckiem z Wielkiej Brytanii i wróciła do rodzinnego miasta w Polsce. -/-

13. W dniu 21 czerwca 2002 r. Sąd Najwyższy w Londynie otoczył dziecko ochronę prawną. Sąd stwierdził, że dziewczynka została bezprawnie uprowadzona oraz że opuściła brytyjskie terytorium i nakazał jej niezwłoczny powrót do Wielkiej Brytanii. -/-

A. Postępowanie wszczęte przez skarżącego w trybie Konwencji haskiej o powrót dziecka do Wielkiej Brytanii. -/-

14. W dniu 24 czerwca 2002 r. skarżący powołując się na Konwencję haską złożył w polskim Ministerstwie Sprawiedliwości wniosek o zabezpieczenie powrotu córki do kraju. Wniosek został przekazany do Sądu Okręgowego w Lublinie, a w dniu 8 sierpnia 2002 r. do Wydziału Rodzinnego Sądu Rejonowego w Puławach. -/-

15. W dniu 19 sierpnia 2002 r. przeprowadzono na wniosek sądu wywiad rodzinny w miejscu pobytu dziecka. -/-

16. W czasie pierwszej rozprawy, która odbyła się w dniu 11 września 2002 r. sąd wysłuchał rodziców dziecka. -/-

17. Podczas rozprawy w dniu 25 listopada 2002 r. sąd wysłuchał dwóch świadków. Nadto, sąd wydał postanowienie o zasięgnięciu opinii biegłego psychologa dotyczącej tego czy powrót dziecka do ojca naruszałby jego dobro. Mając na uwadze pilny charakter sprawy, sąd określił czternastodniowy termin do wydania opinii. Wnioski biegłych zostały przedstawione w dniu 11 grudnia 2002 r. -/-

18. Na posiedzeniu w dniu 22 stycznia 2003 r. sąd wysłuchał świadka. Na wniosek J.L. sąd zarządził dodatkowe przesłuchanie biegłego psychologa. Ponadto sąd wydał zarządzenie o przeprowadzeniu przez właściwe organy następnego wywiadu rodzinnego w miejscu pobytu dziecka. -/-

19. Rozprawa przewidziana na 28 stycznia 2003 r. została przełożona z powodu usprawiedliwionej nieobecności biegłego oraz adwokata J.L. -/-

20. W dniu 5 marca 2003 r. sąd wysłuchał biegłego oraz skarżącego. -/-

21. Orzeczeniem z dnia 12 marca 2003 r. Wydział Rodzinny Sądu Rejonowego w Puławach oddalił wniosek skarżącego. Sąd przyznał, że uprowadzenie było bezprawne oraz, że zakłóciło stan emocjonalny dziewczynki. Sąd uznał jednak, że w rozumieniu artykułu 13 Konwencji haskiej powrót dziecka do Wielkiej Brytanii naraziłby je na szkodę fizyczną lub psychiczną, albo postawiłby je w niekorzystnej sytuacji. Opierając się na opinii biegłego, sąd zauważył, że zważywszy na wiek dziecka oraz jego przywiązanie uczuciowe do matki, powrót dziewczynki do Wielkiej Brytanii bez matki przyniósłby jej szkodę. Sąd zauważył, że dziecko zaadaptowało się w nowym środowisku i dobrze włada językiem polskim. Sąd podkreślił, że wyjazd dziewczynki przerwałby terapię, której została ona poddana na zlecenie biegłych. -/-

22. Skarżący wniosł odwołanie od tego orzeczenia. -/-

23. W dniu 29 maja 2003 r. Sąd Okręgowy w Lublinie uchylił przedmiotowe orzeczenie i odesłał sprawę do ponownego rozpatrzenia. Sąd uznał, że w świetle artykułów 12 i 13 Konwencji haskiej sąd rejonowy nie wypowiedział się, co do meritum wniosku skarżącego oraz, że położył nacisk na interesy matki, ze szkodą dla interesów skarżącego. Sąd zauważył, że przed uprowadzeniem dziecka przez matkę, skarżący utrzymywał regularne kontakty z córką i ponosił część kosztów związanych z jej utrzymaniem. Opinia sądu rejonowego, że powrót dziecka do Wielkiej Brytanii bez matki nie mógłby mieć miejsca, nie może zostać przyjęta z uwagi na istniejące między ojcem a dzieckiem więzi uczuciowe. Sąd okręgowy zauważył, że matka dziecka odmówiła opuszczenia Polski z powodów od niej zależnych, czy też z obawy przed ściganiem karnym wszczętym przeciwko niej na terenie Wielkiej Brytanii. Ponadto sąd uznał, że nie zostało dostatecznie ustalone, że szkoda, której dziecko mogłoby

doznać w przypadku oddzielenia go od matki pozostawiłoby je w niekorzystnej sytuacji w rozumieniu Konwencji haskiej. -/-

24. W dniu 8 lipca 2003 r. odbyła się rozprawa przed sądem odwoławczym w czasie, której zostały wysłuchane strony. Sąd zwrócił się do właściwej komórki organizacyjnej Ministerstwa Sprawiedliwości o uzyskanie informacji w przedmiocie skutków prawnych zawarcia małżeństwa bigamicznego przewidzianych przez prawo brytyjskie. Sąd zwrócił się również z prośbą o poinformowanie go o aktualnym stanie postępowania toczącego się w Wielkiej Brytanii w związku z tą sprawą. -/-

25. W czasie następnego posiedzenia w dniu 28 lipca 2003 r. sąd wysłuchał strony oraz dwóch biegłych psychologów. Sąd zarządził dodatkowe badanie psychologiczne dziecka i jego rodziców, które miało być przeprowadzone w ciągu 21 dni. Sąd zwrócił się również, za pośrednictwem Ministerstwa Sprawiedliwości do władz brytyjskich o uzupełnienie informacji. -/-

26. W dniu 29 lipca 2003 r. sąd zarządził przeprowadzenie wywiadu środowiskowego w miejscu pobytu dziecka. -/-

27. Ponieważ matka i dziecko nie stawily się na spotkanie z psychologiem uzasadniając tę nieobecność chorobą dziewczynki, w dniu 4 sierpnia 2003 r. adwokat skarżącego zwrócił się do sądu z wnioskiem o sprawdzenie czy okoliczności przedstawione przez J.L. są prawdziwe. W dniu 11 sierpnia 2003 r. sąd oddalił ten wniosek. -/-

28. W dniu 28 sierpnia 2003 r. dodatkowa opinia została włączona do akt sprawy. -/-

29. W dniu 15 grudnia 2003 r. odbyła się następna rozprawa. -/-

30. Postanowieniem z dnia 23 grudnia 2003 r. sąd rejonowy oddalił wniosek skarżącego uznając, że zgodnie z wymogami prawa nie może on ubiegać o powrót dziecka na podstawie Konwencji haskiej. W istocie, zważywszy, że małżeństwo skarżącego zawarte z J.L. było bigamiczne i z tego powodu uznane przez prawo brytyjskie za nieważne, nie mógł on powoływać się na prawo do opieki nad dzieckiem. -/-

31. W dniu 27 stycznia 2004 r. skarżący wniósł apelację. -/-

32. W dniu 1 kwietnia 2004 r. sąd okręgowy zmienił postanowienie z dnia 23 grudnia w ten sposób, że nakazał niezwłoczny powrót dziecka do Wielkiej Brytanii. Sąd okręgowy odrzucił rozumowanie sądu rejonowego, który odmówił skarżącemu prawa do ubiegania się o opiekę nad dzieckiem. Opierając się na opinii biegłego, sąd zauważył, że matka nie wykazała, że przedmiotowej sprawie istnieją okoliczności mogące stanowić przeszkodę w powrocie dziecka do Wielkiej Brytanii. Szczególnie podniesiony przez matkę w toku postępowania argument jakoby skarżący miał dotyczyć miejsc intymnych dziecka był pozbawiony podstaw. Sąd zwrócił uwagę, że J.L. wykorzystywała głębokie przywiązanie żywione wobec niej przez dziecko do wzbudzenia w córce niechęci i nienawiści do ojca. Sąd zauważył, że dziecko potrafi szybko zaadoptować się w nowych warunkach i uznał, że

wyjazd dziewczynki do Wielkiej Brytanii nie przyniesie jej szkody. Na zakończenie sąd zauważył, że fakt, że matka dziecka odmówiła towarzyszenia córce nie stoi na przeszkodzie powrotowi dziewczynki do jej miejsca stałego pobytu. -/-

33. W związku z postanowieniem sądu okręgowego, J.L. opuściła miejsce zamieszkania i umieściła dziecko w nieznanym skarżącemu miejscu. Skarżący zwrócił się do policji o wszczęcie poszukiwań matki i dziecka. -/-

34. W dniu 6 kwietnia 2004 r. adwokat skarżącego zwrócił się z wnioskiem o wszczęcie postępowania egzekucyjnego w sprawie wykonania orzeczenia zapadłego w dniu 1 kwietnia 2004 r. Wniósł także o zastosowanie środka zabezpieczającego polegającego na zakazie opuszczania przez dziecko terytorium Polski. -/-

35. W dniu 7 kwietnia 2004 r. J.L. wniosła skargę kasacyjną od orzeczenia z dnia 1 kwietnia 2004 r. W dniu 5 lipca 2004 r. sąd okręgowy uznał skargę za niedopuszczalną, podając w uzasadnieniu, że postanowienie w tej materii, na mocy prawa, nie może być przedmiotem skargi. W dniu 16 listopada 2004 r. Sąd Najwyższy podtrzymał to postanowienie. -/-

36. W międzyczasie rozprawa w postępowaniu mającym na celu wszczęcie egzekucji w sprawie wykonania orzeczenia z dnia 1 *(uwaga tłumacza: pominięto miesiąc)* 2004 r., wyznaczona na dn. 6 maja 2004 r. została powodu niestawiennictwa J.L. przeniesiona na 27 maja 2004 r. -/-

37. Skarżący zwrócił się do agencji detektywistycznej w celu ustalenia miejsca pobytu matki i dziecka oraz nawiązania kontaktu z córką. Agencja ta uzyskała informację, że J.L. wraz dzieckiem ma w dniu 6 maja 2004 r. przyjechać do Warszawy w miejsce gdzie będzie kręcony przez dziennikarzy materiał na temat sytuacji w jakiej znajduje się dziecko. J.L. nie wiedząc, że skarżący i detektywi będą na miejscu, przybyła w dniu 6 maja 2004 r. na umówione z dziennikarzami miejsce, gdzie skarżącemu udało się odebrać jej córkę. Początkowo udał się z nią do konsulatu brytyjskiego, a następnie do hotelu z zamiarem opuszczenia, następnego dnia terytorium Polski. J.L. udało się ich odnaleźć i dla pozorów powiedziała, że rezygnuje z wyjazdu z nimi do Londynu. Tymczasem formalności związane z podróżą do Wielkiej Brytanii przeciągały się a J.L. udało się w międzyczasie zawiadomić policję, która podjęła interwencję i poinformowała skarżącego, że jego postępowanie jest niezgodne z prawem. Po za tym funkcjonariusze pouczyli rodziców, że jeżeli nie dojdą do porozumienia, co do tymczasowego wykonania prawa do opieki, dziecko zostanie umieszczone w domu dziecka, do czasu zakończenia postępowania wykonawczego. W związku z powyższym skarżący i J.L. podjęli decyzję, że dziecko będzie tymczasowo przebywać z matką. -/-

38. W dniu 27 maja 2004 r. postępowanie egzekucyjne w sprawie wykonania orzeczenia nakazującego powrót dziecka do Wielkiej Brytanii

zostało zawieszone z powodu wszczęcia postępowania o zmianę tego orzeczenia (zob. akapit 39 poniżej). -/-

**B. Postępowanie wszczęte przez J.L. w celu zmiany orzeczenia
wydanego w dniu 1 kwietnia 2004 r. -/-**

39. W dniu 20 maja 2004 r. J.L. skierowała do sądu wnioski o zmianę orzeczenia z dnia 1 kwietnia 2004 r. Oparła się na art. 557 kodeksu postępowania cywilnego na podstawie, którego sędzia może zmienić swe postanowienie nawet prawomocne, jeśli wymaga tego dobro osoby, której postępowanie dotyczy. Na poparcie swego wniosku J.L. podniosła wydarzenia z dnia 6 maja 2004 r. oraz, według niej, szkodliwe skutki tych okoliczności na stan emocjonalny dziecka. Oświadczyła, że została wprowadzona w błąd przez osoby opłacane przez skarżącego oraz oznajmiła, że w czasie wydarzenia detektywi wykazywali się brutalnością.

40. W dniu 15 lipca 2004 r. Sąd Rejonowy w Puławach odbył posiedzenie, w czasie, którego wysłuchał skarżącego. -/-

41. Podczas następnych rozpraw w dniach 3 września, 1 października i 5 listopada 2004 r. sąd wysłuchał strony i kilku świadków. W czasie ostatniej rozprawy sąd polecił kuratorowi sądowemu przeprowadzenie w ciągu czternastu dni wywiadu rodzinnego w domu dziecka w celu określenia stopnia przystosowania do środowiska domowego i społecznego w Polsce.

42. W dniu 3 grudnia 2004 r. sąd wysłuchał świadków, w tym psychologa, który prowadził terapię dziecka. W czasie rozprawy, sąd zwrócił się do biegłych o wydanie w terminie jednego miesiąca opinii czy, biorąc pod uwagę niedawne wydarzenia, wyjazd dziecka do Wielkiej Brytanii pozostawiłby je w niekorzystnej sytuacji w rozumieniu Konwencji haskiej. Opinia biegłych została włączona do akt w dniu 25 lutego 2005 r.

43. Na posiedzeniu, które odbyło się w dniu 26 kwietnia 2005 r. sąd przeprowadził dodatkowe przesłuchanie biegłych psychologów oraz rodziców dziecka. -/-

44. Postanowieniem z dnia 10 maja 2005 r. Sąd Rejonowy w Puławach dopuścił wniosek J.L. i zmienił orzeczenie z dnia 1 kwietnia 2004 r. w ten sposób, że oddalił wniosek skarżącego o powrót dziecka do Wielkiej Brytanii. Sąd uznał, że w związku z wydarzeniami z dnia 6 maja 2004 r., które nastąpiły po wydaniu orzeczenia, o którym była wcześniej mowa nastąpiła zmiana okoliczności będących powodem, dla którego sąd był zobowiązany ponownie rozważyć sytuację, w jakiej znalazło się dziecko. Odwołując się do opinii biegłego, sąd zauważył, że przebieg wydarzeń, o których mowa i w wyniku, których dziecko zostało brutalnie oddzielone od matki w atmosferze strachu i gróźb, naruszył jego stan emocjonalny. I tak, w okresie następującym po tych wydarzeniach dziewczynka była często zaniepokojona i wystraszona. Z drugiej strony, w tym samym okresie matka podtrzymywała niechęć dziecka do skarżącego, aby w ten sposób stłumić

płynące z jego strony poczucie zagrożenia. W tym kontekście, sąd poniósł, że biegli uznali postawy obydwójga rodziców za niewłaściwe. W konsekwencji, nastąpiło osłabienie więzi uczuciowej między dzieckiem a ojcem, natomiast związek uczuciowy z matką wzmocnił się do tego stopnia, że zajmowała ona centralne i dominujące miejsce w życiu dziecka. W takich okolicznościach wydanie pozwolenia na powrót dziecka do Wielkiej mogłoby narazić je na szkodę psychiczną lub postawiłby je w niekorzystnej sytuacji w rozumieniu Konwencji haskiej. Sąd wspominał również o możliwych trudnościach w porozumieniu się skarżącego z córką, z uwagi na fakt, że dziewczynka nie mówiła już po angielsku, a ojciec nie władał językiem polskim. Sąd uznał, że z powodu istniejącego ryzyka ścigania karnego matki w wypadku powrotu do Wielkiej Brytanii ich wspólny wyjazd nie miałby sensu. Na zakończenie sąd zauważył, że skarżący próbował obejść prawo podejmując kroki w celu odebrania matce córki, nie zdając sobie zresztą sprawy, że narażał dobro swojego dziecka. -/-

45. W dniu 20 czerwca 2005 r. skarżący wniósł odwołanie od tego postanowienia. -/-

46. W dniach 14 października i 14 grudnia 2005 r. Sąd Okręgowy w Lublinie przeprowadził rozprawy. -/-

47. W dniu 28 grudnia 2005 r. orzekając w ostatniej instancji, sąd oddalił apelację skarżącego. -/-

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE I MIĘDZYNARODOWE

48. Właściwe przepisy Konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę z 25 października 1980 roku brzmią następująco :

Artykuł 1

„Przedmiotem niniejszej konwencji jest:

- a) zapewnienie niezwłocznego powrotu dzieci bezprawnie uprowadzonych lub zatrzymanych w jednym z umawiających się Państw, oraz ;
- b) zapewnienie poszanowania praw do opieki i odwiedzin określonych przez ustawodawstwo jednego umawiającego się Państwa w innych umawiających się Państwach .

Artykuł 3

Uprowadzenie lub zatrzymanie dziecka będzie uznane za bezprawne, jeżeli :

- a) nastąpiło naruszenie prawa do opieki przyznanego określonej osobie, instytucji lub innej organizacji wykonywanego wspólnie lub indywidualnie, na mocy ustawodawstwa państwa, w którym dziecko miało miejsce stałego pobytu bezpośrednio przed uprowadzeniem lub zatrzymaniem, oraz (...)

Artykuł 4

Konwencję stosuje się do każdego dziecka, które miało miejsce stałego pobytu w Umawiającym się Państwie bezpośrednio przed naruszeniem praw do opieki lub odwiedzin. Konwencja przestaje obowiązywać, kiedy dziecko osiąga wiek 16 lat. -/-

Artykuł 11

Władze sądowe i administracyjne każdego Umawiającego się Państwa powinny podejmować niezwłoczne działania w celu powrotu dziecka.

Jeżeli dana władza sądowa lub administracyjna nie podejmie decyzji w ciągu sześciu tygodni od daty wpłynięcia wniosku, wnioskodawca lub organ centralny państwa wzywającego z własnej inicjatywy lub na wniosek organu centralnego państwa wzywającego, może żądać przedstawienia powodów zwłoki (...)

Artykuł 12

Jeżeli dziecko zostało bezprawnie uprowadzone lub zatrzymane w rozumieniu artykułu 3, a w chwili wpłynięcia wniosku do władzy sądowej lub administracyjnej Umawiającego się państwa, w którym znajduje się dziecka upłynął okres krótszy niż jeden rok od dnia uprowadzenia lub zatrzymania, zainteresowana władza zarządza niezwłoczne wydanie dziecka. (...)

Artykuł 13

Bez względu na postanowienia artykułu poprzedzającego władza sądowa lub administracyjna państwa wezwanego nie jest obowiązana zarządzić wydanie dziecka, jeżeli osoba, instytucja lub organizacja sprzeciwiająca się wydaniu dziecka wykaże, że :

(...)

b) istnieje poważne ryzyko, że powrót dziecka naraziłby je na szkodę fizyczną lub psychiczną albo w jakikolwiek inny sposób postawiłby je w sytuacji w niekorzystnej sytuacji.

Władza sądowa lub administracyjna może również odmówić zarządzenia powrotu dziecka, jeżeli stwierdzi, że dziecko sprzeciwia się powrotowi oraz, że osiągnęło ono wiek i stopień dojrzałości, przy którym właściwe jest uwzględnienie jego opinii.

Przy ocenie okoliczności określonych w niniejszym artykule władza sądowa lub administracyjna powinna brać pod uwagę informacje dotyczące sytuacji społecznej dziecka dostarczone przez organ centralny lub inną właściwą władzę miejsca stałego pobytu dziecka.

Artykuł 14

Dla stwierdzenia, że miało miejsce bezprawne uprowadzenie lub zatrzymanie w rozumieniu artykułu 3, władza sądowa lub administracyjna państwa wezwanego może brać bezpośredni pod uwagę przepisy ustawodawstwa i orzeczenia sądowe lub administracyjne, formalnie uznane lub nieznane w państwie miejsca stałego pobytu dziecka, bez uciekania się do szczególnych trybów postępowania dla stwierdzenia właściwości tego ustawodawstwa lub dla uznania zagranicznych orzeczeń, które w innym wypadku miałyby zastosowanie.”

49. Właściwe przepisy prawa krajowego zostały szeroko przedstawione w wyroku *P.P. p. Polsce*, nr 8677/03, z dn. 8 stycznia 2008 r. -/-

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 8 KONWENCJI

50. Skarżący zarzucił naruszenie jego prawa do poszanowania życia rodzinnego. Uważał, wszczęte w Polsce postępowania w związku ze złożonym przez niego wnioskiem o powrót córki do Wielkiej Brytanii nie były prowadzone z należytą starannością. Jego zdaniem, z uwagi na czas, jaki upłynął w związku z trwaniem tych postępowań, więzi uczuciowe między nim a jego córką uległy znaczącemu osłabieniu i doprowadziły do niekorzystnej dla niego zmiany postanowienia nakazującego powrót dziecka do Wielkiej Brytanii. -/-

Przepis Konwencji przywołany przez skarżącego brzmi następująco :

„1. Każdy ma prawo do poszanowania swojego życia prywatnego i rodzinnego, swojego mieszkania i swojej korespondencji.-/-

2. Niedopuszczalna jest ingerencja władzy publicznej w korzystanie z tego prawa z wyjątkiem przypadków przewidzianych przez ustawę i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie z uwagi na bezpieczeństwo państwowe, bezpieczeństwo publiczne lub dobrobyt gospodarczy kraju, ochronę porządku i zapobieganie przestępstwom, ochronę zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności osób.”

51. Rząd nie zgodził się z tym zarzutem. -/-

A. Dopuszczalność skargi

Sprzeciw Rząd dotyczący niewyczerpania krajowych środków odwoławczych. -/-

52. Rząd utrzymywał, że skarżący nie wyczerpał krajowych środków odwoławczych. W szczególności nie próbował przyspieszyć postępowań poprzez wniesienie skargi na podstawie artykułu 5 Ustawy z 2004 r., która weszła w życie w dniu 17 września 2004 r. Nie wniósł także, na podstawie artykułu 16 Ustawy z 2004 r. w związku z artykułem 417 kodeksu cywilnego powództwa o naprawienie domniemanej szkody wynikłej z przewlekłości postępowań, o których była mowa. -/-

53. Skarżący utrzymywał, że w czasie, gdy miały miejsce okoliczności objęte skargą nie dysponował w wewnętrznym porządku prawnym żadnym

środkiem odwoławczym, który by mu pozwolił na wniesienie skargi na przewlekłość postępowania. -/-

54. Trybunał podniósł najpierw, że dwa postępowania prowadzone w przedmiotowej sprawie były, co do istoty związane i należy je traktować jako całość. Trybunał zauważył, że w przedmiotowej sprawie jedynie środek przewidziany przez artykuł 5 Ustawy z 2004 r. mógłby być wzięty pod uwagę, zważywszy, że poza przyznaniem odszkodowania, pozwala on na przyspieszenie postępowania. Trybunał przypomniał, że środek czysto odszkodowawczy, jakim jest skarga przewidziana w artykule 16 Ustawy z 2004 r. nie jest skutecznym środkiem w sprawach, w których czas trwania postępowania jest rozstrzygający dla życia rodzinnego osoby skarżącej (*Leschiutta i Fraccaro p. Belgii* (déc.), nr 58081/00 i 58411/00, dn. 3 kwietnia 2007r., i *Macready p. Republice Czeskiej*, nr 4824/06 i 15512/08, dn. 23 marca 2010 r., § 49). -/-

55. Trybunał podniósł, że środek przywołany przez Rząd, przewidziany przez artykuł 5 ustawy z 2004 r. wszedł w życie w dniu 17 września 2004 r. A zatem, mógł mieć zastosowanie jedynie, co do czasu trwania drugiego postępowania. Wynika z tego, że cały okres postępowań nie mógł być objęty tym środkiem, a więc nie był wystarczającym instrumentem zaradczym na zarzut skarżącego, tak jak został przedstawiony przed Trybunałem. -/-

56. Trybunał uznał, zatem, że skarga nie może być uznana za niedopuszczalną z przywołanego przez Rząd powodu. Dlatego też oddala sprzeciw. -/-

57. Trybunał stwierdził, że skarga nie może być uznana za oczywiście nieuzasadnioną w rozumieniu artykułu 35§ 3 Konwencji. Ponadto zauważa, nie ma żadnego powodu by uznać ją za niedopuszczalną. Należy, zatem uznać ją za dopuszczalną. -/-

B. Meritum

58. Rząd podniósł, że władze sądowe działały z należytą starannością. Podkreślił, że zasada, według której postępowanie wszczęte w trybie Konwencji haskiej musi toczyć się szybko nie jest bezwzględna i jest podporządkowana obowiązkowi zbadania przez władze okoliczności sprawy w możliwie dokładny sposób i tak, aby postanowienie wydane na zakończenie postępowania w najlepszy z możliwych sposobów chroniło interes dziecka. -/-

59. W tym kontekście Rząd wskazał, że czas trwania postępowań, o których mowa może być w pewnym stopniu usprawiedliwiony stopniem złożoności rozstrzyganych przez krajowe władze kwestii, w szczególności sprawy czy skarżący mógł się powoływać na *locus standi* by złożyć wniosek o powrót dziecka oraz czy stwierdzenia matki, co do rzekomego

maltretowania dziecka były uzasadnione. Aby odpowiedzieć na to ostatnie pytanie, władze musiały zasięgnąć opinii biegłych i przesłuchać świadków.

60. Rząd podkreślił również, że pełne konfliktów relacje rodziców oraz brak woli współpracy w interesie dziecka jeszcze bardziej skomplikowało zadanie władz. -/-

61. Skarżący odpiera argumenty Rządu. Wyjaśnił on, że głównym celem Konwencji haskiej jest zapewnienie poszanowania prawa do opieki oraz niezwłocznego powrotu bezprawnie uprowadzonego dziecka do jego miejsca stałego pobytu. -/-

62. Jednak polskie władze nie przestrzegały tego zapisu a sposób prowadzenia przez nie postępowania był nieskuteczny i przewlekły. Skarżący zarzuca im w szczególności powtarzające się odraczanie posiedzeń, jak również przyjmowanie wszystkich dowodów wnioskowanych przez przeciwną stronę postępowania, mimo, że według niego, nie miały one istotnego znaczenia dla sprawy. Podkreślił również brak okoliczności mogących uzasadnić fakt nieprzestrzegania terminu przewidzianego przez Konwencję haską. Uznał on, że brak staranności władz polskich w prowadzeniu postępowania w istotny sposób przyczynił się do osłabienia więzi uczuciowej między nim a dzieckiem. W szczególności, chociaż, jego zdaniem, była małżonka utrudniała mu widzenie się z córką w czasie całego postępowania, władze nie podjęły żadnych kroków, aby ułatwić mu kontakt z dzieckiem. -/-

63. Trybunał przypominał, że zasadniczym przedmiotem artykułu 8 Konwencji jest ochrona jednostki przed uznaniowym działaniem władz publicznych; przepis ten zawiera ponadto pozytywne zobowiązania do skutecznej „ochrony” życia rodzinnego. W obu zakresach należy mieć na względzie zachowanie właściwej równowagi pomiędzy konkurencyjnym interesem jednostki a interesem ogółu; poza tym w obu z nich Państwo dysponuje określonym marginesem uznania (*Ignaccolo-Zenide p. Rumunii*, nr 31679/96, § 94, ETPCz 2000-I). -/-

64. W odniesieniu do obowiązku Państwa w zakresie podejmowania pozytywnych działań, Trybunał wielokrotnie stwierdzał, że artykuł 8 zawiera w sobie prawo jednego z rodziców do podjęcia środków zmierzających do ponownego połączenia się z dzieckiem oraz zobowiązanie władz krajowych do ułatwienia mu takiego powrotu (zob., np. wyż cyt. *Ignaccolo-Zenide p. Rumunii*, § 94 ; *Nuutinen p. Finlandii* nr 32842/96, § 127, ETPCz 2000-VIII, oraz *Iglesias Gil i A.U.I. p. Hiszpanii*, nr 56673/00, § 49, ETPCz 2003-V). -/-

65. Pozytywne zobowiązania nałożone na umawiające się Strony przez artykuł 8 Konwencji w kwestii połączenia jednego z rodziców z dzieckiem winny być interpretowane w świetle przepisów Konwencji dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę z 25 października 1980 roku („Konwencja haska”). -/-

66. Należy przypomnieć, że w tego typu sprawach stosowność środka jest oceniana przez pryzmat szybkości jego zastosowania. W istocie, postępowanie związane z przyznaniem władzy rodzicielskiej oraz prawa do kontaktów z dzieckiem, w tym wykonanie postanowienia w tym zakresie wymagają niezwłocznego działania, gdyż upływ czasu może mieć nieodwracalne skutki dla relacji między dzieckiem a nie mieszkającym z nim rodzicem (*Costreie p. Rumunii*, nr 31703/05, dn.13 października 2009 r., § 72). Skuteczna ochrona życia rodzinnego wymaga bowiem, żeby przyszłe związki rodzica i dziecka opierały się zespole istotnych czynników, a na prostym upływie czasu (*W. p. Wielkiej Brytanii*, dn. 8 lipca 1987 r., § 65, seria A nr 121). Dlatego też w zakresie artykułu 8 Trybunał musi mieć na względzie sposób i czas trwania procesu decyzyjnego (*Carlson p. Szwajcarii*, nr 49492/06, §§ 69-70, dn. 6 listopada 2008 r.). -/-

67. Konwencja haska przewiduje zresztą cały zespół środków mających na celu zapewnienie niezwłocznego powrotu bezprawnie uprowadzonych lub zatrzymanych dzieci w każdym umawiającym się Państwie. Na mocy artykułu 11 tej Konwencji wymaga się od organów sądowych i administracyjnych podjęcia dynamicznych kroków w celu urzeczywistnienia powrotu dziecka i dlatego każdorazowa przerwa w podejmowaniu wspomnianych działań, trwająca dłużej niż sześć tygodni, może dawać podstawę do możliwości żądania od władz podania uzasadnienia przyczyn zaistniałej zwłoki. (*Maire p. Portugalii*, nr 48206/99, § 74, dn. 26 czerwca 2003r.). -/-

68. Odnosząc się do niniejszej sprawy Trybunał zauważył najpierw, że dotyczyła ona dwóch współzależnych postępowań prowadzonych przez polskie sądy. Pierwsze z nich, w którym sąd wydał korzystne dla skarżącego orzeczenie i nakazał niezwłoczny powrót dziecka do Wielkiej Brytanii, zakończyło się w dniu 1 kwietnia 2004 r. Po około pięciu dniach do sądu wpłynął wniosek skarżącego o wszczęcie postępowania egzekucyjnego w tej sprawie, co sąd niezwłocznie uczynił. Jednak postępowanie egzekucyjne nie zostało zakończone. Początkowo, w dniu 27 maja 2004 r. zostało ono zawieszone, z powodu postępowania wszczętego przez matkę dziecka o zmianę orzeczenia z dn. 1 kwietnia 2004 r., a po około półtora roku stało się bezprzedmiotowe, ponieważ postanowienie, którego miało być przedmiotem zostało zmienione na niekorzyść skarżącego. Trybunał zauważył, że w uzasadnieniu postanowienia władze krajowe przywołały zmianę istotnych okoliczności, które miały miejsce po przyjęciu orzeczenia z dn. 1 kwietnia 2004 r. i które sprawiły, że wyjazd dziecka do Wielkiej Brytanii stał się szkodliwy dla jego interesów w rozumieniu Konwencji haskiej. -/-

69. Trybunał przyjął w tej kwestii, że zmiana istotnych okoliczności może uzasadniać niewykonanie prawomocnego postanowienia sądu dotyczącego ponownego połączenia jednego z rodziców z dzieckiem. Niemniej jednak, mając na uwadze wynikające z artykułu 8 pozytywne

zobowiązania Państwa i ogólną zasadę wyższości prawa, Trybunał musi się upewnić czy ta zmiana okoliczności nie wynikała z faktu, że władze krajowe nie były w stanie powziąć wszelkich niezbędnych kroków, czego można od nich w uzasadniony sposób żądać, w celu ułatwienia wykonania takiego postanowienia (*Sylvester p. Austrii*, nr 36812/97 i 40104/98, § 63, dn. 24 kwietnia 2003 r.). -/-

70. W tym kontekście Trybunał odnotował, że z uzasadnienia postanowienia wydanego przez Sąd Rejonowy w Puławach w dniu 10 maja 2005 r. wynika, że na skutek wydarzeń mających miejsce w dniu 6 maja 2004 r. to jest w związku z nieudaną próbą odebrania przez ojca dziecka matce w celu wywiezienia go do Wielkiej Brytanii, chociaż toczyło się w Polsce postępowanie egzekucyjne w sprawie wykonania nakazu sądu o powrocie dziecka do ojca nastąpiła zmiana istotnych wydarzeń będąca podstawą zmiany korzystnego dla ojca postanowienia. Trybunał zauważył, że opinie biegłych w oparciu, o które sąd rejonowy wydał postanowienie podkreślały negatywny wpływ wyżej wspomnianego wydarzenia na stan emocjonalny dziecka. Biegli zauważyli w szczególności osłabienie więzi uczuciowej między skarżącym a córką, wzmocnione jeszcze zachowaniem matki dziecka. -/-

71. Tak też, w świetle stanu faktycznego sprawy tak jak został on przeanalizowany w postanowieniu z dnia 10 maja 2005 r. okazuje się że upływ czasu związany z trwaniem postępowania nie był głównym czynnikiem odpowiadającym za zmianę istotnych okoliczności sprawy (zob., *a contrario*, wyż cyt. *Sylvester*, § 66). Przeciwnie, to, co z niego wynika prowadzi do stwierdzenia, że rozwój sytuacji i następująca zmiana postanowienia nakazującego powrót dziecka do Wielkiej Brytanii winny być, w dużym stopniu, przypisane zachowaniu rodziców dziecka uznanemu przez biegłych za niewłaściwe w takiej sytuacji. -/-

72. Trybunał zauważył również, że skarżący, reprezentowany w czasie postępowań przez profesjonalnego pełnomocnika nie wykorzystał istniejących w krajowym porządku prawnym środków prawnych by utrzymywać kontakt z córką w decydującym dla jego relacji z dzieckiem okresie. W szczególności z niesprecyzowanych w skardze powodów, skarżący nie skorzystał z możliwości przewidzianej w kodeksie rodzinnym oraz w kodeksie postępowania cywilnego na mocy, których mógł się ubiegać we właściwym sądzie o przyjęcie środka zabezpieczającego polegającego na przyznaniu mu prawa do kontaktów z córką w czasie trwania postępowania. Trybunał zauważył, że środek ten mógł być orzeczony nawet w wypadku braku zgody matki oraz, że w razie potrzeby mógł być wykonany przy pomocy kuratora sądowego. -/-

73. Niezależnie od tego, na co zwrócono już uwagę, Trybunał odnotował, że sporne postępowania trwały około trzech i pół roku. Pierwsze postępowanie trwało około roku i dziesięciu miesięcy i było prowadzone w dwóch instancjach, z których każda wydała po dwa postanowienia. Drugie

postępowanie, również w dwóch instancjach trwało około roku i siedmiu miesięcy. Trybunał zauważył, że w czasie trwania postępowań, o których mowa, władze sądowe nie pozostawały bezczynne i dokonywały czynności w celu rozwiązania sprawy. W szczególności, podczas rozpraw sąd wysłuchiwał strony i świadków; nadto, uzyskano łącznie cztery opinie biegłych i przeprowadzono cztery wywiady rodzinne w miejscu pobytu dziecka. Trybunał odnotował, że za każdym razem sądy zakreślały termin przeprowadzenia wywiadu rodzinnego oraz wydania opinii przez biegłych.

74. Trybunał odnotował również, że zasadniczo posiedzenia odbywały się regularnie; zdarzały się jednak pewne opóźnienia w przebiegu postępowań. W szczególności, w czasie pierwszego postępowania nastąpiła około trzy i pół miesięczna przerwa tj. między 28 sierpnia a 15 grudnia 2003 r. kiedy, jak się wydaje, nie podejmowano żadnych czynności. Trybunał sądzi jednak, że z uwagi na korzystne dla skarżącego zakończenie tego postępowania, przerwa ta nie naruszyła znacząco jego interesów. Trybunał zauważył również, że co do drugiego postępowania, to rozprawy odbywały się w sądzie rejonowym i w sądzie okręgowym odpowiednio około dwóch i trzech miesięcy od wytoczenia powództwa. Trybunał odnotował jednak, że poza wspomnianymi opóźnieniami, praca sądów odbywała się regularnie i w konsekwencji nie można mówić o znaczącej bezczynności ze strony władz sądowych. -/-

75. W świetle wyżej przedstawionych dowodów Trybunał uważa, że zmiana na niekorzyść skarżącego postanowienia nakazującego powrót córki do Wielkiej Brytanii nie wynikała, zasadniczo, z zachowania władz krajowych. W związku z powyższym, Trybunał uznaje, że nie doszło do naruszenia artykułu 8 Konwencji. -/-

II. INNE DOMNIEMANE NARUSZENIA

76. Pod kątem artykułu 6 Konwencji skarżący złożył skargę na przewlekłość postępowania, a pod kątem artykułu 8 Konwencji zarzucił, że został pozbawiony kontaktu z córką w czasie postępowań, o których była mowa. Przytaczając artykuł 5 Protokołu nr 7 do Konwencji, skarżący zarzucił ponadto, że był dyskryminowany przez polskie sądy w porównaniu z matką dziecka. Na zakończenie, przywołując artykuł 13 Konwencji oświadczył, że nie dysponował skutecznym środkiem mogącym przyspieszyć przebieg postępowań. -/-

77. Trybunał zauważył, że zarzuty dotyczące artykułów 6, 8 i 13 Konwencji zbiegają się z zarzutem rozpatrywanym powyżej pod kątem artykułu 8 Konwencji. Stąd nie ma potrzeby oddzielnej analizy tych zarzutów. -/-

78. Co do zarzutu dotyczącego artykułu 5 Protokołu nr 7 do Konwencji, Trybunał uznał, że w aktach sprawy nie znajdował się żaden dowód, który pozwalałby stwierdzić, że w czasie postępowania sądy wskazywały w

uzasadnieniu na płeć lub narodowość skarżącego. Trybunał uznał ten zarzut za oczywiście nieuzasadniony i na podstawie artykułu 35 §§ 3 et 4 Konwencji oddalił. -/-

Z TYCH PRZYCZYN TRIBUNAŁ,

1. Jednogłośnie *uznaje*, skargę za dopuszczalną, co do zarzutu dotyczącego artykułu 8 Konwencji oraz *uznaje* za niedopuszczalną w pozostałej części ;
2. *Uznaje*, większością czterech głosów do trzech, że nie doszło do naruszenia artykułu 8 Konwencji. -/-

Sporządzono w języku francuskim i obwieszczono pisemnie w dniu 2 listopada 2010 r. zgodnie z artykułem 77 §§ 2 et 3 Regulaminu Trybunału.

Lawrence Early
Sekretarz Sekcji

Nicolas Bratza
Przewodniczący

Zgodnie z artykułem 45 § 2 Konwencji i artykułem 74 § 2 Regulaminu Trybunału, odrębna opinia sędziów L. Mijović, L. Bianku, V.A. De Gaetano została dołączona do niniejszego wyroku. -/-

N.B.
T.L.E

ODRĘBNA OPINIA SĘDZIÓW MIJOVIĆ, BIANKU I DE GAETANO

(Tłumaczenie)

1. Nie możemy zgodzić się z opinią większości, według której w przedmiotowej sprawie nie doszło do naruszenia artykułu 8 Konwencji. Uznajemy ogólne zasady wynikające z orzecznictwa Trybunału, w takim brzmieniu jak w wyroku przyjętym przez większość; niemniej jednak uważamy, że zastosowanie tych zasad do okoliczności faktycznych niniejszej sprawy powinno się zakończyć stwierdzeniem naruszenia artykułu 8. -/-

2. Wielka Brytania była bezsprzecznie miejscem pobytu i zamieszkania skarżącego, jego „żony” J.L. – kwestia czy byli oni prawnie małżeństwem nie ma znaczenia dla głównej problematyki niniejszej sprawy - oraz ich dziecka L. Nie ma również wątpliwości, że sądy brytyjskie były właściwe do rozpoznania wszelkich kwestii opieki nad dzieckiem pod kątem Konwencji Haskiej¹ (jak również pod kątem Rozporządzenia (WE) nr 1347/2000 Rady i Rozporządzenia Bruksela II² (Rozporządzenie 2001/2002); nie wydaje się jednak by przepisy miały zastosowanie w przedmiotowej sprawie - przynajmniej nie były przywołane przez strony a miały tu jedynie zastosowanie w kontekście rozważań, co do kwestii, co powinno być uważane za działanie „bez zbędnej zwłoki” w sprawie o uprowadzenie dziecka). Po dwudziestu dniach od uprowadzenia L. poza teren Wielkiej Brytanii, skarżący złożył we właściwym sądzie polskim wniosek o powrót dziecka. Wniosek wpłynął do właściwego organu sądowego w dniu 8 sierpnia 2002 r. -/-

3. Zobowiązania ciążące na umawiających się Państwach na mocy artykułu 8 w kontekście uprowadzenia dziecka i postępowań wszczętych w celu jego powrotu zostały szczegółowo przedstawione w ramach sprawy *Neulinger i Shuruk p. Szwajcarii* (nr 41615/07), jak również w wyroku Izby (z dn. 8 stycznia 2009 r.) oraz w wyroku wydanym następnie przez Wielką Izbę (z dn. 6 lipca 2010 r.). Fakt, że Wielka Izba zmieniła wyrok izby nie ma znaczenia dla głównej problematyki niniejszej sprawy. Według orzecznictwa Trybunału w sprawie o uprowadzenia dzieci zobowiązania, jakie nakłada na umawiające się Państwa artykuł 8 winny być interpretowane w świetle przepisów Konwencji haskiej - i dodajmy do tego w świetle przepisów Rozporządzenia Bruksela II w odniesieniu do państw członkowskich UE (zob. akapit 132 wyroku Wielkiej Izby w wyż. cyt. sprawie *Neulinger*). W sprawach o uprowadzenie dzieci podstawowym

¹ Konwencja Haska dotycząca cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę z dnia 25 października 1980 r.

² Rozporządzenie (WE) nr 2201/2003 Rady z dnia 27 listopada 2003 r. – obowiązujące od dnia 1 sierpnia 2004 r.

czynnikiem jest czas. Także z powodu charakteru tych spraw: należy je rozpatrywać w jak najszybszym terminie, z poszanowaniem praw stron i nadrzędnego interesu dziecka. W tym zakresie, każde nieuzasadnione opóźnienie w rozpoznawaniu sprawy przez władze sądowe w ostatniej instancji lub przy wykonaniu prawomocnego orzeczenia o powrocie należy rozumieć jako nieuzasadnione naruszenie życia rodzinnego w rozumieniu artykułu 8 § 2 Konwencji. W wyżej cytowanym wyroku z dnia 8 stycznia 2009 r. izba podkreśliła: „*W tym kontekście stosowność środka jest oceniana przez pryzmat szybkości jego zastosowania. Postępowanie związane powrotem uprowadzonego dziecka, w tym wykonanie postanowienia w tym zakresie wymagają niezwłocznego działania, gdyż upływ czasu może mieć nieodwracalne skutki dla relacji między dzieckiem a nie mieszkającym z nim rodzicem*” (zob. również akapit 140 wyroku wydanego przez Wielką Izbę w tej samej sprawie). -/-

4. Zarówno Konwencja haska (artykuł 11) jak i Rozporządzenie Bruksela II (artykuł 11 § 3) wyznacza termin sześciu tygodni (odpowiednio od daty wszczęcia postępowania oraz od daty wpłynięcia wniosku) na podjęcie decyzji, co do powrotu dziecka. Oznacza to, - i jest to zresztą jedyna możliwa interpretacja, jeżeli chce się osiągnąć cel, jakim jest szybki powrót uprowadzonych dzieci - że Państwo jest zobowiązane do przedstawienia wiarygodnego i ważnego uzasadnienia w wypadku, gdy w takiej sytuacji termin nie zostanie dotrzymany. -/-

5. W przedmiotowej sprawie, wniosek wpłynął do polskich organów sądowych w dniu 8 sierpnia 2002 r. Prawomocne orzeczenie nakazujące powrót dziecka do Wielkiej Brytanii zastało wydane dopiero 1 kwietnia 2004 r. to jest po roku i siedmiu miesiącach. Nie zostaliśmy przekonani, że istniał choćby najmniejszy ważny wzgląd mogący uzasadnić przekroczenie terminu sześciu tygodni i co za tym idzie nie podzielamy przedstawionej w akapitach 73 i 74 wyroku opinii większości, że nie było znaczącego opóźnienia, które należałoby rozumieć jako nieuzasadnioną ingerencję w cele artykułu 8 § 2 Konwencji. Tak naprawdę, analiza tego, co się stało *po* 1 kwietnia 2004 r. nie wydaje się nam konieczna. Wydaje się wysoce prawdopodobne, że prawomocne postanowienie z dnia 10 maja 2005 r. unieważniające nakaz powrotu zostało podjęte w nadrzędnym interesie dziecka, które „przystosowało się” do nowego środowiska, niemniej jednak nieuzasadnione opóźnienie poprzedzające przyjęcie „pierwszego” prawomocnego orzeczenia (z dnia 1 kwietnia 2004 r.) bez wątpienia przyczyniło się w dużym stopniu do pojawienia się „nowych okoliczności” przywołanych w celu uzasadnienia postanowienia z dnia 10 maja 2005 r. Nie robią na nas również wrażenia ani opinie biegłych ani wnioski z wywiadów rodzinnych przytoczone w akapicie 73. Wiadome jest, że pozwany, który pragnie by postępowanie było przedłużane przedstawia, co raz to nowe wnioski w celu przeprowadzenia takich dowodów, a jeśli sędziowie rozpoznający tego typu sprawy nie mają pełnej świadomości

obowiązku rozpatrywania ich bez zbędnej zwłoki lub, jeśli są zasypywani innymi sprawami, to z pewnością uwzględnią te wnioski, co spowoduje dodatkowe opóźnienia. W tym względzie wydaje się nam ważne podkreślenie, że pojęcie „termin” w tego typu sprawach zgodnie z artykułem 8 nie może być pojmowany w ten sam sposób jak w sytuacjach, gdy zgodnie z artykułem 6 dotyczy on innych praw i obowiązków o charakterze cywilnym tak jak to podkreślił Trybunał w wyroku *Macready*: „Trybunał uznał jednak, że w sprawach takich jak ta o szczególnej wadze i charakterze oraz w których czas trwania postępowania jest rozstrzygający dla życia rodzinnego skarżących (są to względy, które zresztą uzasadniają analizę w zakresie artykułu 8), należy przyjąć bardziej rygorystyczne podejście zobowiązując Państwa do stosowania tego, co na razie pozostaje jedynie do zaproponowania w sytuacjach „zwykłego” czasu postępowania, to znaczy środków prewencyjnych i odszkodowawczych.” (*Macready p. Republice Czeskiej*, nr 4824/06 i 15512/08, wyrok Izby z dnia 22 kwietnia 2010 r.) -/-

6. Ponadto nie możemy zgodzić się z rozumowaniem przedstawionym w akapicie 72. Czy należy rozumieć, że jedno z rodziców, którego dziecko zostało przez drugiego z rodziców uprowadzone i wywiezione za granicę musi regularnie udawać się do tego kraju i składać wnioski o prawo do czasowych odwiedzin oraz, że nie poczynienie tych kroków należałoby rozumieć jako rodzaj wymierzonego samemu sobie „naruszenia” artykułu 8? Ośmielamy się mniemać, że nie taki jest sens tego akapitu. Wreszcie w końcu fakt, że obecnie powrót L. do Wielkiej Brytanii nie byłby w jej interesie nie powinien być uniemożliwić Trybunałowi stwierdzenia naruszenia praw zagwarantowanych skarżącemu przez artykuł 8. Nawet, jeśli orzeczenie z dnia 1 kwietnia 2004 r. zostałoby wykonane i dziecko wróciłoby do ojca do Wielkiej Brytanii, to i tak jednak doszłoby do naruszenia pozytywnego obowiązku ciążącego na Państwie na mocy artykułu 8 interpretowanego w świetle Konwencji haskiej i dwóch wyżej cytowanych rozporządzeń brukselskich. -/-